

CONCEPTNOTA CULTUREEL-ERFGOEDBELEID

CIJFERMATIGE DUIDING ERFGOEDBIBLIOTHEEKSECTOR

Sam Capiou & Eva Wuyts
2016-05-12 – v1

De conceptnota 'Naar een duurzame cultureel-erfgoedwerking in Vlaanderen' stelt op basis van een niet-representatief staal dat de depotproblematiek voor erfgoedbibliotheeken 'minder stringent' is in vergelijking met de museumsector. Wetenschappelijk onderzoek bij 28 verschillende erfgoedbibliotheeken schetst een heel ander beeld.

In 2011 bevroeg de Universiteit Antwerpen in opdracht van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek een representatieve staal van 25 erfgoedbibliotheeken. De antwoorden, gepubliceerd in 'De Wet van de Remmende Achterstand', m.b.t. de fysieke bewaring van het bibliothecaire erfgoed, zijn ronduit alarmerend:

- 14 van de 25 bibliotheken hebben gebrek aan depotruimte om de collectie te bewaren.
- 2 op de 3 collecties worden bewaard in (doorgaans oude) gebouwen met een vaak hevig schommelend binnenklimaat. Voor de bewaring van kwetsbare materialen als papier, perkament en leder is dit nefast.
- Slechts 3 van de 25 bibliotheken beschikken over een afzonderlijk team dat verantwoordelijk is voor het behoud en beheer van de collectie. Slechts bij hoge uitzondering beschikken de instellingen over een deskundige, gediplomeerde conservator-restaurator

Nog een conclusie is dat in 2014 slechts 3 van de bevraagde bibliotheken over een schaderegister beschikten die de materiële staat van de collectie beschrijft. Een gebrek aan kennis staat a fortiori een remediëring van de problemen in de weg.

In tussentijd ontwikkelde de Vlaamse Erfgoedbibliotheek het UPLA-model, waarmee bibliotheken op een snelle manier inzicht krijgen in de staat en raadpleegbaarheid van hun volledige collectie. Zes bibliotheken voerden inmiddels een **UPLA-screening** uit, met onrustwekkende resultaten:

- In alle 6 de bibliotheken is tenminste 75% van de collectie door tenminste één vorm van schade getroffen.
- In 4 van de 6 bibliotheken is 35% of meer van de collectie ernstig beschadigd, wat wil zeggen dat de objecten grotendeels of volledig zijn aangetast door één of meerdere schadevormen.
- In 4 van de 6 bibliotheken is 10% tot 20% van de collectie niet meer raadpleegbaar. De minste manipulatie van deze objecten zorgt ervoor dat de schade verergert.
- In 4 van de 6 bibliotheken zijn collecties voor meer dan de helft aangetast door autonoom verval zoals de verzuring van papier. Deze tikkende tijdbom bedreigt ons collectieve geheugen.

De conclusie is dat de depotsituatie in erfgoedbibliotheeken minstens even prangend is als in de musea. Renovaties en investeringen in de bibliotheekgebouwen zijn broodnodig, alsook de expertise en mankracht om een daadkrachtig beleid rond behoud en beheer in de praktijk te brengen.